

УДК 338.433

Бренич І.Є., аспірант*[©]*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів, Україна***РОЛЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ПІДКОМПЛЕКСУ
В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Формування інноваційного способу мислення є, на нашу думку, найскладнішою задачею. Її вирішення можливе за умови комплексного використання освітніх, пропагандистських і мотиваційних заходів. Лише за умови цих трьох складових можливе формування керівників нового покоління, які усвідомлюватимуть необхідність якісних змін у виробництві. Участь держави у інноваційному розвитку агропродовольчої сфери регіону є об'єктивною вимогою, що зумовлюється необхідністю забезпечення продовольчої безпеки, вирівнювання рівня розвитку регіонів.

Держава має реалізовувати власні інтереси через допомогу підприємцям досягати вищої ефективності. Тут механізм впровадження інновацій у регіональну агропродовольчу сферу пересікається із загальнодержавним механізмом стимулювання інноваційної діяльності, який має передбачити комплекс заходів щодо мотивації, реалізації і розподілу результатів інноваційних проектів і програм: державне дофінансування проектів, надання гарантій інвесторам, сприяння створенню нових організаційно-правових форм виробництва, пропагандистські заходи тощо. Участь держави є каталізатором інноваційної діяльності і рушійною силою механізму інноваційного розвитку агропродовольчої сфери, оскільки без активної участі держави цей механізм не почне діяти. На більш пізніх стадіях розвитку можливе формування інноваційного механізму, здатного до самостійного руху і саморозвитку. На жаль, це не є ближньою перспективою. Впровадження механізму інноваційного розвитку агропродовольчої сфери у реально функціонуючу виробничу систему вимагає адаптації до конкретних регіональних умов господарювання.

Ключові слова: *норми споживання продовольчих продуктів, раціон, продовольча безпека, сільські регіони, інтеграція, дотації, диверсифікація, економічний ефект, агропродовольчий під комплекс.*

УДК 338.433

Бренич І.Є., аспірант*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів, Україна***РОЛЬ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО
ПОДКОМПЛЕКСА В РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКЕ**

Формирование инновационной мышления является, на наш взгляд, наиболее трудной задачей. Ее решение возможно при условии комплексного

*Науковий керівник – д.е.н., професор Музика П.М.

© Бренич І.Є., 2014

использования образовательных, рекламных и мотивационных мероприятий. Только тогда, когда эти три компонента могут образовывать новое поколение лидеров, которые будут в курсе необходимости качественных изменений в производстве. Участие государства в инновационном развитии агропродовольственного региона является объективным требованием, в зависимости от продовольственной безопасности, выравнивание регионального развития.

Государство преследовать свои собственные интересы разделам помощи предпринимателям добиться более высокой эффективности.

Это нововведение механизм в региональной области агропродовольственного пересекается с национальным механизмом для стимулирования инноваций, которая должна включать комплекс мер по мотивации, реализации и распределения инновационных проектов и программ: общественный дополнительный финансирования проектов, предоставления гарантий инвесторам, облегчая создание новых организационных форм производства, промо-акции.

Участие государства является катализатором инноваций и механизм инноваций движущей силы региона агропродовольственном, потому что без участия этого механизма начинает действовать.

На более поздних стадиях инновационного возможно механизма формирования, способного к самостоятельному движению и саморазвития.

К сожалению, это не краткосрочная. Механизм реализации инновационного развития области агропродовольственного в реальном производственной системы функционирования требует адаптации к конкретным региональным экономическим условиям.

Ключевые слова: нормы потребления продовольственных продуктов, рацион, продовольственная безопасность, сельские регионы, интеграция, дотации, диверсификация, экономический эффект, агропродовольственной под комплекс.

UDC 338.433

Brenych I.E., Ph.D. Student

*Lviv National University of Veterenari Medicine and Biotechnologies
named after S.Z.Gzhytskyj, Lviv, Ukraine*

ROLE OF ENTERPRISES AGRI-FOOD SUBSECTORS IN A MARKET ECONOMY

Formation of innovative mindset is, in our opinion, the most difficult task. Its solution is possible, provided the integrated use of educational, promotional and motivational events. Only when these three components may form a new generation of leaders who be aware need for qualitative changes in production. State participation in the innovative development of agri-food region is an objective requirement, conditional on food security, the alignment of regional development.

The State shall pursue their own interests through the help entrepreneurs achieve higher efficiency.

This mechanism innovation in regional agri-food region intersects with national mechanism to stimulate innovation, which should include a set of measures on motivation, implementation and distribution of the innovative projects and

programs: public additional financing of projects, providing guarantees to investors, facilitating the creation of new organizational forms of production, promotional event.

State participation is a catalyst for innovation and mechanism innovation the driving force of the agro-food region, because without the involvement of this mechanism starts to operate.

In the later stages of the innovation possible formation mechanism capable of independent movement and self-development.

Unfortunately, this is not a short term. Implementation mechanism of innovation development of agro-food field in real functioning production system requires adaptation to specific regional economic conditions.

Key words: *rates of consumption of food products, ration food security, rural areas, integration, subsidies, diversification, economic effect, under agri-food complex.*

Постановка проблеми. Агропродовольчий підкомплекс – це сільське господарство (в тій його частині, в якій виробляються продукти харчування і сировина для виробництва продовольчих товарів), харчова, м'ясо-молочна, борошномельно-круп'яна промисловість, громадське харчування, торгівля продовольчими товарами, а також галузі промисловості, що постачають підприємствам і організаціям даного підкомплексу необхідні засоби виробництва. Розвиток інноваційного процесу в агропромисловому виробництві є однією з ключових проблем. Економічний розвиток України потребує розширеного відтворення її аграрного потенціалу на високотехнологічній основі. Наявні природні умови і трудові ресурси держави дозволяють створити ефективне, конкурентоспроможне на світовому рівні сільське господарство. Проте є нагальна потреба у розвитку інноваційної та активізації інвестиційної діяльності, спрямованих на підвищення ефективності використання виробничого потенціалу аграрного виробництва. Державна цільова програма розвитку українського села, яка прийнята на період до 2015 року, визначила, що перспективний розвиток цієї галузі можливий лише за умови її переходу до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика питань розвитку інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств присвячені праці багатьох учених-економістів, а саме: М.Г.Шульський, П.С. Березівський, В.П. Александрової, О.М. Алімова, О.І. Амоши, Л.М. Безчасного, І.А. Бланка, О.Д. Василика, О.В. Гаврилюка, О.С. Галушки, М.С. Герасимчука, О.І. Дадія, М.П. Денисенка, О.А. Джусова, С.І. Дорогунцова та ін. Питання теорії та практики інноваційного розвитку підприємств значною мірою відображено в працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед зарубіжних дослідників ґрунтовні розробки в цьому напрямі здійснили: К.В. Балдін, Дж. Бейлі. Значний внесок у дослідження різних аспектів інноваційних процесів в аграрному секторі України зробили: В.В. Вітвіцький, С.А. Володін та ін.

Проте, незважаючи на велике різноманіття існуючих наукових проблем та глибину їх дослідження, у сучасній економічній науці недостатньо уваги приділяється вивченню саме науково-теоретичних засад розвитку інноваційної

діяльності сільськогосподарських підприємств. Так, зокрема, не визначено економічний зміст інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств в ринкових умовах. Потребує удосконалення модель прийняття інноваційного рішення в напрямі активізації інноваційної діяльності. Для ефективного здійснення інноваційної діяльності особливого значення набуває прискорення процесу створення інноваційної інфраструктури, головним чином у частині надання інформаційно-консультаційної допомоги галузевим господарствам на етапі впровадження ними інновацій у виробництво.

Метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування методичних засад і практичних рекомендацій щодо розвитку інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід свідчить, що для покриття енергетичних витрат людини в процесі праці і життєдіяльності необхідна кількість продовольства в його калорійному еквіваленті повинна становити приблизно 3000 ккал на добу в розрахунку на одну особу. Однак, реально в Україні спостерігається тенденція подальшого падіння енергетичної цінності у спожитих населенням продуктів харчування на добу в порівнянні з іншими країнами – 2000 р. – 2661 ккал, у 2001 р. – 2758 ккал, 2002 р. – 2800 ккал, 2003 р. – 2798 ккал, 2004 р. – 2910 ккал, 2005 р. – 2916 ккал, 2006 р. – 2550 ккал, 2007 р. – 2940 ккал, 2008 р. – 2998 ккал, 2009 р. – 2946 ккал, 2010 р. – 2933 ккал, 2011 р. – 2951 ккал. В той же час показник калорійності харчування в Польщі становив 3366 ккал на одну особу на добу. Незважаючи на те, що продуктів харчування пропонуються на ринку України в широкому асортименті, доступність їх для пересічного громадянина обмежена внаслідок низької платоспроможності. Проблема ж невідповідності між реальним і науковообґрунтованим рівнем споживання продуктів харчування досі залишається однією з найгостріших. У структурі сукупних споживчих видатків населення видатки на придбання продовольчих товарів протягом останніх п'яти років, згідно офіційних даних Державного комітету статистики України, перевищували половину їх щомісячного доходу.

Для досягнення продовольчої безпеки держави, доведення рівня споживання населенням харчових продуктів до науковообґрунтованих норм та суттєвого нарощення обсягів її експорту в Державній цільовій програмі «Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року» пропонується досягти:

1. Збільшення обсягів виробництва валової продукції у постійних цінах 2010 р. у 2015 р. до 280,5 млрд. грн, а у 2020 р. – до 342,3 млрд. грн (за 233,7 млрд. грн у 2011 р.) (табл.1).

Таблиця 1

Виробництво сільськогосподарської продукції в Україні на перспективу

Продукція	1990	1999	2000	2008	2009	2010	2011	2015 прогноз		2020 прогноз		2020 р. до середнього за 2009-2011 рр., %	
								оптимістичний	песимістичний	оптимістичний	песимістичний	оптимістичний	песимістичний
Виробництво валової продукції, всього, млрд грн	282,8	137,5	151,0	201,6	197,9	194,9	233,7	280,5	230,3	342,3	272,2	163,9	130,3
у т.ч. рослинництво	145,5	76,5	92,8	136,3	129,9	124,6	162,4	185,0	143,6	215,6	168,2	155,2	121,0
тваринництво	137,3	61,0	58,2	65,3	68,0	70,3	71,3	95,5	86,7	126,6	104,0	181,2	148,8
Виробництво, тис. т													
зерно	51009	24581	24459	53290	46028	39271	56675	71006	51000	80000	60000	169,0	126,8
цукрові буряки	44264	14064	13199	13438	10068	13749	18731	26000	18200	35000	25000	246,8	176,3
соняшник	2569	2794	3457	6526	6364	6772	8660	7135	6097	7292	6412	122,4	88,3
соя	99,3	45,4	64,4	812,8	1044	1680	2263	4060	3544	5168	3881	310,9	233,5
ріпак	130,2	147,9	131,9	2828	1873	1470	1438	2560	2237	2818	2450	176,8	133,7
картопля	16732	12733	19838	19545	19666	18705	24248	21504	18704	24000	21372	115,0	102,4
овочі	6666	5324	5821	7965	8341	8123	9826	10366	7780	12000	9450	136,9	107,8
баштанні	791,7	476,7	373,7	523,6	634,7	750,8	750	1000	720	2000	1550	281,0	217,7
плоди і ягоди	2902	766	1453	1504	1618	1747	1891	2412	1970	3784	2430	216,0	138,7
виноград	835,7	306	513,8	415,3	468,7	407,9	522	494,8	404	694	620	148,9	133,0
кормові культури, тис. т к.од.	47177	48745	6212	7030	6408	6176	6995	15210	13540	18500	13900	283,5	213,0
М'ясо (забойна маса), тис. т	4358	1695,3	1663	1906	1917	2059	2144	2816	2327	3842	3034	188,3	148,7
ВРХ	1985	791,2	754,3	480	453,5	428	399	596	527	872	689	204,3	161,4
свині	1576	656,3	675,9	590	526,5	631	705	976	858	1516	1148	244,2	184,9
птиця	708,4	204,2	193,2	794	894,2	954	995	1186	1090	1376	1136	145,2	119,9
баранина, козлатина та ін.	87,7	43,6	38,6	42	43,2	46	45	58	52	78	61	174,4	136,4
Молоко, тис. т	24509	13362,2	12658	11761	11610	11249	11086	15410	14000	20300	16930	179,4	149,6
Вовна, тонн	29793	3759	3400	3753	4100	4192	3877	7000	4600	10500	6000	258,9	147,9
Яйця, млн шт.	16287	8739,7	8809	14951	15908	17052	18690	19500	19000	20000	19000	116,2	110,4

Джерело: складено на основі даних [1].

Таблиця 2

Рівень споживання основних продуктів харчування населенням України і Російської Федерації

(на одну особу в рік; кг)

Види продуктів	Раціональна норма*	Україна**			Росія***		
		1990	2000	2011	1990	2000	2010
М'ясо і м'ясопродукти	80	68	32,8	51,2	75	45	69
Молоко і молокопродукти	380	373	199,1	204,9	386	216	247
Яйця, штук	290	272	166,0	310	297	229	269
Риба та рибні продукти	20	47	12,2	13,4	20,3	10,4	15,5
Хліб і хлібні продукти	101	131	135	110,4	119	118	119
Картопля	124	103	102	139,3	106	118	104
Овочі та баштанні культури	161	141	29	162,8	89	86	101
Плоди, ягоди і виноград	90	18	38	52,6	35	34	58
Цукор	38	50	37	38,5	47,2	35	39
Рослинна олія	13	12	9	13,7	10,2	10,0	13,4

* Норматив споживання визначений УкрНДІгієни та харчування (1995 р.)

** Складено на основі даних: Державного комітету статистики України [10].

*** Складено на основі даних: Федеральної служби державної статистики Росії [11].

На думку багатьох вітчизняних науковців, зокрема [8], сільськогосподарське виробництво України характеризується складною соціально-економічною ситуацією, а галузь тваринництва вже тривалий час перебуває у критичному стані в порівнянні з розвинутими країнами ринкової економіки. Збільшення обсягів виробництва всіх видів тваринницької продукції, особливо м'ясо-молочної, на думку авторів, неможливе без здійснення комплексу заходів щодо інтенсифікації виробництва і впровадження техніко-технологічних інновацій. Основний зміст інтенсифікації полягає у збільшенні виробництва продукції за рахунок підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин. Дохід сільськогосподарського виробника, наприклад при утриманні молочного стада, залежить не від чисельності поголів'я, а від кількості виробленого молока за умов впровадження у виробництво новітніх технологій у селекції, годівлі та утриманні тварин. Саме з метою підвищення економічної ефективності галузі тваринництва на території Західної України функціонує ТОВ Львівський науково-виробничий центр "Західплемресурси", який виконує функції селекційного центру.

Висновки. Якщо підсумувати вище викладене можна сказати, що подолання економічної кризи в сільському господарстві і галузі тваринництва зокрема, можна досягти шляхом переходу на інноваційну модель розвитку, широко впровадження інноваційної продукції чи технологій. Це дозволить

підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва, а за умов зростаючого попиту на внутрішньому і світовому ринках стимулюватиме збільшення обсягів виробництва тваринницької продукції. А саме збільшення обсягів виробництва, в свою чергу, сприятиме підвищенню продовольчої забезпеченості населення України та розвитку конкурентоспроможних підприємств агропродовольчого підкомплексу.

Література

1. Державна цільова програма «Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року» / За ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 217 с.
2. Базовий список депривацій (позбавлення доступу домогосподарств до окремих товарів та послуг) в 2007 році / Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів соціальних послуг для основних соціальних і демографічних груп населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 р. № 656. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon1.rada.gov.ua.
4. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року // Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С. 3-57.
5. Лозинська Т.М. Національний продовольчий ринок в умовах глобалізації: Монографія. / Т.М.Лозинська. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2007. – 272 с.
6. Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку / Л.В. Дейнеко, А.О. Коваленко, П.І. Коренюк та ін.; За заг. ред. чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – К.: Наукова думка, 2007. – 276 с.
7. Володін С.А. Інноваційний розвиток аграрної науки: [монографія] / С.А.Володін. – К.: МАУП, 2006. – 400 с.
8. Статистичний збірник. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України у 2011 р. / Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
9. Потребление основных продуктов питания. / Федеральная служба государственной статистики России. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gks.ru>.
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

Рецензент – к.е.н., доцент Поперечний С.І.